

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto ry (jäljempänä Panimoliitto) kiittää mahdollisuudesta saada tulla kuulluksi ja lausua vastineensa hallituksen esityksestä, jossa on määritelty suunnitellut alkoholijuomien valmisteverojen muutokset 1.1.2024 lähtien.

1. Yleistä

Suomalaisen panimo- ja virvoitusjuomateollisuuden toimintaympäristöön ovat vaikuttaneet viimeisien vuosien aikana suuresti julkisen vallan tekemät veroratkaisut. Suomen alkoholivero – ja erityisesti panimojuomiin kohdistuva vero – on ollut vuosikymmeniä huomattavasti korkeampi kuin EU-maissa keskimäärin. Samoin Suomessa on vuosikymmeniä maksettu kotimaassa valmistetuista juomista huomattavasti korkeampaa veroa kuin esim. ulkomailla valmistetusta viinistä. Suomessa pelkästään olutvero on yli 19-kertainen EU:n päättämään minimiveroon nähden, joten verotusta voi jo pitää EU:n yhteismarkkinoiden hengen vastaisena.

Esityksen mukainen oluen veromuutos on isossa kuvassa oikean suuntainen. Terveyspoliittisesti, kulutuksen ohjaaminen vahvemmin kohti matala-alkoholisia juomia on linjassa mm. WHO:n suositusten kanssa ja tätä linjaa on jatkettava koskemaan kaikkia juomakategorioita. Vain alkoholin määrällä suhteessa valmisjuomalitraa on merkitystä, ei valmistustavalla. Tämä perusajatus ei kuitenkaan konkretisoidu hallituksen esityksessä ja ei siten osoita johdonmukaisuutta alkoholipolitiikassa.

Vaikka olutveron hyvin maltillinen lievennys onkin askel oikeaan suuntaan, olutveron lasku on kuitenkin niin vähäinen, että Suomen maine EU:n tiukimpana oluen verottajana ei muutu. Siitä huolimatta, että naapurimaat Ruotsi ja Viro ovat kiristämässä verotustaan, veroero ja sen vaikutus kuluttajahintoihin tulee pysymään todella suurena naapurimaiden eduksi.

2. Vaikutus toimialaan, arvoketjuun ja matkustajatuontiin

Suomessa panimo- ja virvoitusjuomateollisuuden alle kuuluu oluen valmistuksen ja myynnin lisäksi eurooppalaisesta panimoteollisuudesta poiketen myös muita juomakategorioita, kuten siideri, lonkero, virvoitusjuomat ja kivennäisvedet. Panimoalan työllistävä vaikutus on koko arvoketjussa noin 24 000 henkilöä, maanviljelijästä logistiikkayrityksen kautta aina ravintoloihin ja kauppoihin. Korkeat valmisteverot heikentävät panimoalan yrityksiä kannattavuutta ja kykyä investoida, lisätä työpaikkoja ja panostaa vientiin.

Korkeilla valmisteveroilla on myös suora yhteys korkeisiin kuluttajahintoihin. Korkeat kuluttajahinnat vaikuttavat myös ravintoloiden ja muiden jälleenmyyjien työllistämiskykyyn. Tämänhetkisessä talustilanteessa kuluttajien ostovoiman laskiessa vaikutus erityisesti Horeca-sektoriin on voimakas ja veronkorotukset, joilla on suora vaikutus hintoihin, ei tule ravintoloita auttamaan. Vuosia jatkunut veropolitiikan linjaus on johtanut siihen, että alkoholijuomien matkustajatuonti ja verkko-ostot ovat suurempia kuin mitä juomia nautitaan ravintoloissa.

Esityksessä lähdetään siitä, että oluen alkoholiveron lasku näkyisi rajakaupan vähenemisessä. Suomalaiset matkailijat toivat ulkomailta vuonna 2022 lähes 37 miljoonaa litraa alkoholijuomia. Internetistä tilattiin 23 miljoonaa litraa. Panimojuomien osalta määrä on ollut kasvussa viime vuosina. Ylivoimaisesti tuoduin alkoholijuoma on olut. Toiseksi eniten litroina tuodaan siidereitä ja mietoja juomasekoituksia kuten lonkeroita. Matkustajatuonnin ja etäkaupan vuoksi – joka tulee jatkumaan veromuutoksien jälkeen - Suomen valtiolta jää saamatta noin 250 miljoonaa euroa verotuloja joka vuosi.

Hallituksen esityksessä mainitaan, että olisi mahdollista verottaa lievemmin myös juomasekoituksia ja näin ohjata kulutusta mietojen suuntaan. Esimerkiksi etyylialkoholin juomaryhmässä vero voitaisiin rakennedirektiivin mukaan porrastaa ja esimerkiksi 5,5-tilavuusprosenttisille long drink -juomille voitaisiin säätää alempi verotaso kuin tätä vahvemmille saman juomaryhmän tuotteille. Tällä voisi jo olla vaikutusta rajakauppaan, sillä lonkeroiden hakeminen Virosta on kasvanut voimakkaasti ja veronkorotuksen jälkeen se tulisi vain lisääntymään nyt esitetyn mallin seurauksena.

Suomessa toimivat panimot – niin pienet kuin isot – valmistavat useita eri kategorioihin liittyviä juomia. Heihin ei vaikuta vain erittäin monimutkainen alkoholiverorakenne, vaan myös sekava ja epäoikeudenmukainen virvoitusjuomaverotus. Lähes vuosittaiset veromuutokset luovat kohtuuttoman suurta hallinnollista taakkaa vain yhdelle toimialalle. Lainsäätäjän toiminta yritysten kannalta on ennakoimatonta eikä yritysvaikutuksia oteta tarpeeksi vahvasti huomioon lainsäädäntöprosessissa.

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi selvästi näkyy myös pisteveroihin liittyvä yleinen problematiikka, sillä erittäin matala-alkoholisien verotusta (alle 3,5 tilavuusprosenttia) ei voida esityksen mukaan laskea, sillä se on jo nyt osittain matalampi kuin virvoitusjuomavero. Veron todellinen ohjaavuus kohti erittäin matala-alkoholisia tuotteita jää heikoksi.

3. Syrjimättömyyden periaate verolainsäädännössä

Suomen soveltaman alkoholipolitiikan perusta on ollut terveystaloudellinen ja sitä kautta alkoholista aiheutuvien haittojen vähentäminen. Ohjaavuus miedompiin juomakategorioihin on ollut myös mm. maailman terveysjärjestön WHO:n vahva näkemys. Hallituksen esityksen luonnoksessa ei ole kuitenkaan esitetty mitään perusteluja sille, miksi eri valmistavoilla valmistettuja, saman vahvuisia juomia tulisi verottaa eri tavalla ja mitä vaikutuksia sillä on terveyden kannalta.

Juoman valmistustavalla ei ole terveyden kannalta merkitystä. Juomien valmistuskeinojen mukainen eriarvoistaminen on syrjivä, mikäli se ei perustu terveystalouteen.

Hyvän ja toimivan verojärjestelmän edellytys on oikeudenmukaisuus. Oikeudenmukainen verolainsäädäntö kohtelee samanlaisia ja samankaltaisia tapauksia samalla tavalla. Mahdollista eriarvoisuutta tulee tarkastella alkoholiveron taustalla olevien tavoitteiden valossa. Jos kahta alkoholipitoisuudeltaan saman vahvuista juomaa kohdellaan verotuksellisesti eri tavalla vain siksi, että juomat on valmistettu eri menetelmin, on valtiolla oltava eriarvoiseen kohteluun laillinen peruste. Jos taustalla on esimerkiksi kansanterveyden suojelemiseen liittyvä peruste, on pystyttävä perustelemaan, että ankaramman verotuksen kohteena oleva juoma (esim. etanolipohjainen lonkero) johtaa valmistusmenetelmänsä vuoksi haitallisempiin terveysvaikutuksiin kuin jollain toisella tavalla valmistettu juoma (esim. käymisteitse valmistettu lonkero).

Mitään tieteellistä pohjaa ei ole sille, että valmistustavalla olisi vaikutusta alkoholin haittavaikutuksiin ja nykyisellään hallituksen esitys ei anna kuvaa oikeudenmukaisesta ja loogisesta alkoholipolitiikasta,

4. Päätelmät

Edellä esitetyn mukaisesti Panimoliitto vaatii, että veromuutokset otetaan uudelleen käsittelyyn. Panimoliitto kiittää päättäjiä olutverotuksen rakenteen vinouman korjaamisen ensi askeleista, mutta olutveron laskun olisi oltava huomattavasti suurempi, että sillä olisi vaikutusta rajakaupan vähenemiseen tai juomien kuluttamisen siirtymisestä ravintoloihin. Verorakenteen vahvemmalla

muutoksella olisi positiivisia vaikutuksia yhteiskuntaan myös isossa kuvassa. Elinkeinopoliittisesti kotimaisen ravintolatoimialan toimintaedellytyksien vahvistaminen mahdollistuisi sekä kotimaisen tuotantoketjun ja kaupan kilpailukyvyyn kehittäminen suhteessa ulkomaiseen kilpailuun ei heikkenisi. Saman aikaisesti verotuksella tulisi ohjata kulutusta kohti mietoja ja matala-alkoholisia juomia ja näin vastata vahvemmin WHO:n terveys-suosituksia.

Kaikkia mietoja juomia – valmistustavasta huolimatta – tulisi kohdella verotuksessa samalla tavalla tai vähintään rajata korotuksen ulkopuolelle, kuten viinin enintään 5,5 til.-% kohdalla on tehty. Näiden tuotteiden jakelukanavakin ovat tällä hetkellä sama, joten verokohtelulla ei tulisi niitä erotella. Samoin olisi erittäin tärkeää, että matala-alkoholisten (alle 3,5 til.-%) juomien veroa lasketaan. Näiden linjausten tulee heijastua johdonmukaisesti kaikissa alkoholipoliittisissa päätöksissä myös tulevaisuudessa.

Suomen tulee tulevalla EU-parlamenttikaudella vahvasti tukea näkemystä, että alkoholeille tulisi olla vain yksi, yhtenäinen verorakenne ja näin selventää rakenteiden monimutkaisuutta.

PANIMO- JA VIRVOITUSJUOMATEOLLISUUSLIITTO RY

Tuula Loikkanen

Toimitusjohtaja